

GUILLAUME FAIPOULT

Op 9 maart was het precies 200 jaar geleden dat Guillaume Faipoult benoemd werd tot Prefect van het Schelvedepartement.

Een gelegenheid om wat te vertellen over deze merkwaardige figuur die hier gedurende een 9-tal jaren een belangrijke rol gespeeld heeft. En wie is onze verteller?

U hebt het waarschijnlijk al geraden: Pierre Kluykens natuurlijk.

De bezetting van onze stad door de Franse troepen op het einde van de XVIIIe en in het begin van de XIXe eeuw, is een periode uit onze stedelijke geschiedenis waarop nimmer het volle licht werd geworpen en tal van gebeurtenissen en elementen ervan liggen nog bedolven in allerlei archieven en documenten, openbare en familiestukken, terwijl de geschiedschrijvers zelve nooit met bijzondere aandacht de feiten welke zich alhier tussen 1792 en 1814 hebben afgespeeld bestudeerden.

Behalve het magistraal werk van Joseph Nève, "Gand sous la domination française", een twintigtal jaren geleden verschenen, en het "Mémorial de la ville de Gand" van Prosper Claeys, waarin men enkele belangwekkende gegevens mag putten, blijft de bibliografie dier periode beperkt bij een zeker aantal studies en verhalen welke onmogelijk toelaten zich een volledig denkbeeld van die beroerde tijden te vormen.

Wellicht moet de oorzaak ervan hierin gezocht worden dat Gent toen de leidende rol in Vlaanderen niet meer speelde en dat, genomen en beschouwd in het complex van die geweldige gebeurtenissen waarbij vanaf de Franse Omwenteling tot de val van Napoléon gans Europa betrokken werd, onze stad hetzelfde belang voor de geschiedschrijvers niet meer bieden kon als haar geschiedenis van de vroegere eeuwen.

Een belangwekkende figuur waarop niet steeds voldoende de nadruk werd gelegd, is Guillaume Faipoult, die als prefect van het Schelvedepartement een grote invloed heeft uitgeoefend, vooral op onze stadsgenoten en op het politiek en economisch leven alhier.

Wij gebruikten graag het woord "sympathiek" indien wij wisten dat het tot geen verkeerde interpretatie leiden zou, want mag men dit woord wel toepassen op de vertegenwoordiger van een vijandige mogendheid, een ambtenaar die enkel tot opdracht gekregen heeft de bevelen van Parijs stipt te laten uitvoeren?

Verdraagzaam, tactvol en gematigd was hij in elk geval, en indien men al zijn daden moest nagaan en ontleden, dan zou men gewis ontdekken dat hij alles in het werk heeft gesteld om wat soepelheid te brengen in de toepassing van de bevelen die hij uit Frankrijk ontving.

Hij is een der zeldzame vreemde ambtenaren geweest die niet enkel het standpunt van hun regering inzien, maar ook rekening houden met de geestesgesteldheid en de aspiraties van de bezette gebieden, de aard en het karakter der bevolking.

Na enkele jaren in onze stad te hebben doorgebracht, werd hij trouwens beter dan zijn voorgangers door de bevolking geduld, verwierf zelfs een zekere populariteit en werd door eenieder aangezien als een gematigde ambtenaar.

Dit wil natuurlijk niet beduiden dat Faipoult vrij te pleiten is van alle schuld en dat zijn bestuur een aards paradijs voor onze stad is geweest, doch wij ontlede de persoon en niet het regime, en als persoon dwingt in vele opzichten Faipoult de eerbied af van de objectieve ontleder. Na de uitspattingen van de Conventie en van de eerste bezettingslegers in onze gewesten, zagen onze stadsgenoten met een zeker gevoel van waardering die man aan die zich blijkbaar inspande om de gevoelens der bevolking zo weinig mogelijk te krenken.

Wie het verleden van Faipoult kende, had nochtans nimmer kunnen vermoeden of zelfs durven verhoppen dat zijn aanstelling als Prefect van het Scheldedepartement een lichte verbetering in de toestand brengen zou.

Zijn verleden was immers uiterst bewogen geweest en Faipoult was in de ware betekenis van het woord, een avonturier geweest zoals de Franse Omwenteling er zovelen heeft zien opdagen, mensen die zich plots op de hoogste posten wisten te verheffen, gedurende enkele jaren of maanden van hun gunstige positie profiteerden en dan, meestal op nog jeugdige leeftijd, met de vermaarde wagen naar de guillotine werden geleid.

Faipoult was echter een te sluwe vos om die gevaarlijke halsstarrigheid aan de dag te leggen; hij was de man van alle politieke regimes, het type van die speciale categorie mensen die zich tot alle praktijken kunnen lenen, omdat zij geen persoonlijkheid bezitten, maar nochtans behendig genoeg zijn om nooit door de mand te vallen en met een bepaald regime te verdwijnen.

Guillaume-Charles Faipoult de Maisoncelle, in Champagne geboren in het jaar 1752, was tijdens het Oud-Bewind een dier talrijke officieren geweest die meer van parade, dan van krijgsumroer hielden. Bij de genietroepen ingelijfd, was hij dus zeven-en-dertig jaar oud toen de Franse Revolutie losbrak, en als zovele jonge arrivisten, vervoegde hij onmiddellijk de rangen der omwentelaars, gaf overal blijk van de grootste vurigheid, werd door de nieuwe leiders der politiek opgemerkt en weldra tot afdelingshoofd bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, bestuurd door Roland, benoemd, waar hij zich alras, dank zij zijn buitengewoon aanpassingsvermogen, tot een waardevolle ambtenaar ontpopte, enkele tijd nadien wordt hij zelfs verbonden aan het beruchte "Comité de Salut Public".

De val der Conventie die zovele avonturiers hun plaats kostte, omzeilde Faipoult met succes; integendeel: hij treedt nog meer op het voorplan met een

"Essai sur les Finances" en wanneer men in de nieuwe regering een minister van financiën moet benoemen, denkt men onmiddellijk aan die vroegere afdelingschef van minister Roland, die, minder gelukkig, intussen reeds zelfmoord had gepleegd.

Faipoult was echter de man niet de zware last van de openbare financiën te dragen en na een drietal maanden moest hij die post prijsgeven, na het voorstel van verplichte lening, leven te hebben geschonken.

Een ander, meer winstgevende bediening, werd hem aanstonds toevertrouwd; hij werd immers "Commissaire civil du Directoire" benoemd, een titel welke andere doeleinden verborg, want zijn ware zending was in Italië allerlei onlusten en wanordelijkheden voor te bereiden, revolutionaire camarillas te stichten, zoals Joseph Bonaparte het ook te Rome doen moest, welke elk bestaand gezag moesten ondermijnen.

Aan die bediening waren geen gevaren verbonden, want in geval van mislukking, werden al de kosten door de Regering gedragen, en in geval van succes deelde de commissaris rijk mede in buit en plunderingen.

Voor een avonturier als Faipoult was dit een heerlijk baantje en onze commissaris verwaarloosde bovendien niet allerlei vriendschapsbetrekkingen aan te knopen met generaals en vooral met Joseph Bonaparte, wiens hulp hem, dacht hij, later wel nuttig zou kunnen worden.

De invloed van Faipoult was toen reeds zeer groot, en wordt duidelijk geïllustreerd door het volgend verhaal:

Generaal Championnet, een der edelste figuren der Omwenteling, een idealist, een rechtschapen man, had Rome, Capua en Napels ingenomen, en in deze laatste stad de Parthenopeïsche Republiek gesticht, waardoor alle wanordelijkheden werden stop gezet en de persoonlijke vrijheid gewaarborgd.

Doch commissaris Faipoult was een andere mening toegedaan en wou beslag leggen, tegen de wil in van Championnet, op allerlei goederen, waardoor een hevig conflict ontstond dat eindigde in het voordeel van Faipoult, want Championnet werd aangehouden en gevangen gezet, ofschoon hij op een der schitterendste krijgsverrichtingen van de Franse legers mocht prat gaan.

Dat was dus de man die na de Staatsgreep van 18 Brumaire en de vestiging van het Consulaat, door Bonaparte als Prefect van het Scheldedepartement op 9 Maart 1800 werd benoemd. Enkele dagen later, op 21 Maart, kwam Faipoult te Gent aan en, de vroegere avonturier, plots een voorbeeldige ambtenaar geworden, zette zich onmiddellijk aan het werk.

Wanneer men zijn loopbaan als Prefect overschouwt, dan krijgt men de indruk dat Faipoult berouw heeft gekregen over zijn vroeger leven en dat hij door een voorbeeldige carrière te Gent het verleden heeft willen doen vergeten.

Insteede in een bezet gebied onlusten en wanordelijkheden aan te stoken moest hij nu waken op orde, rust en tucht, doch die nieuwe opdracht kon Faipoult

geenszins afschrikken, omdat hij wist dat het voor een ambtenaar steeds voorzichtig is stipt de bevelen van zijn oversten uit te voeren.

Het Consulaat betekende trouwens een aanmerkelijke verbetering van de Franse politiek ten overstaan der veroverde gebieden: de bannelingen werden teruggeroepen, de uitgewekenen keerden naar het land terug en kwamen opnieuw in het bezit hunner goederen, de politieke gevangenen werden vrij gelaten, de wet op de gijzelaars en de verplichte lening ingetrokken, en eindelijk werd ook de daad gesteld die het Consulaat en het regime grotendeels bij ons volk zou rehabiliteren, namelijk het Concordaat met de Heilige Stoel.

Te Gent werden deze diverse maatregelen gunstig door de bevolking onthaald, temeer daar Lieven Bauwens, een populaire figuur, tot burgemeester der stad werd benoemd.

Het Franse Bewind werd aldus minder hatelijk en Faipoult wist alras de genegenheid van een groot deel der burgerij te winnen die hem in de zaal van de Schouwburg op een prachtig feestmaal uitnodigde.

De oorsprong van de industriële burgerij moest trouwens gezocht worden onder het bestuur van deze prefect; hij bewam een algemene amnestie, liet de wegen en vaarten herstellen, vervolgde de "Binders", gevaarlijke roversbenden die het platteland onveilig maakten, moedigde de handel en de nijverheid aan, was tegenwoordig op Te Deum's en andere kerkelijke plechtigheden, huldigde de nieuwe bisschop Fallot de Beaumont in, poogde in de mate van het mogelijke de gestolen schilderijen en kunstwerken terug naar onze kerken te laten overbrengen, kortom stelde alles in het werk om de gunst van de bevolking te bekomen.

Feestelijkheden werden naar aanleiding van allerlei gebeurtenissen, overwinningen en vredesverdragen op touw gezet, en in al die aangelegenheden gaf de Prefect van het Scheldedepartement blijk van tact en maat waardoor zijn populariteit met de dag mocht stijgen.

Hij wordt overal met achting ontvangen; Paelinck schildert zijn portret; hij verschijnt op tentoonstellingen, moedigt kunstenaars als Roelandt aan, ontbiedt bekende artiesten om vertoningen in de schouwburg te geven, bekommert zich om het onderwijs, de wetenschap en de hygiëne, laat talrijke nieuwe bruggen optrekken en beijvert zich overal om de handel een nieuwe bloei te schenken en het was onder zijn bestuur dat de Schelde terug werd geopend, wat voor onze stad het begin van een geweldige voorspoed worden zou. Gent werd het Vlaamse Manchester; na Lyon en Rouen was het de belangrijkste fabriekstad van het Franse rijk.

Toen de eerste Consul Bonaparte dan ook in 1803 onze stad, haar verschillende nijverheidsinrichtingen bezocht en talrijke eretekens uitreikte, o.a. een gouden medaille aan Lieven Bauwens, werd hij hartelijk door de bevolking toegejuicht en aan deze manifestaties waren de inspanningen en de ijver van Faipoult geenszins vreemd.

De bevolking nam steeds toe en de katoennijverheid alleen verschafte aan 10.000 arbeiders werk.

Na een Handelsrechtbank worden ook een Handelsbeurs (1801) en een Handelskamer (1803) in het leven geroepen.

Gedurende negen jaar had Faipoult het Schelvedepartement met de grootste zorg bestuurd, doch plots viel hij in ongenade te Parijs; hij zelf was geheel vreemd aan de feiten welke zijn beheer ten laste werden gelegd; doch de ambtenaren uit zijn omgeving en vooral zijn vrouw en zijn schoonmoeder hadden zich plichtig gemaakt aan allerlei oneerlijke daden die de faam zelve van de prefect in het gedrang brachten.

Faipoult trachtte door persoonlijke voetstappen bij de keizer zijn gedrag te rechtvaardigen, doch niets mocht baten: het verslag van de officieel aangestelde onderzoeker was formeel: "Je dis

que le Préfet doit quitter le département" en verder "que votre Majesté fit dire aux deux femmes, c'est à dire à la femme et à la belle-mère du Préfet, quelles causes a eues son déplacement et qu'elles n'y sont pas étrangères".

Faipoult werd afgezet: hij die wegens zijn oneerlijke praktijken in Italië roem en bevordering had genoten, werd nu door andermans schuld om zijn eerlijk beleid gestraft.

De afgedankte Prefect bleef niet lang werkloos, want zijn vroegere beschermmer, Joseph Bonaparte, Koning van Spanje geworden, schonk hem een belangrijke bediening, Staatsraadgever en Bestuurder van de Openbare Schatkist in Spanje, bediening welke hij van 1810 tot 1813 waarnam, toen Joseph Bonaparte zijn Spaanse troon verloor.

Faipoult keerde naar Frankrijk terug waar hij gedurende de Honderd Dagen het ambt van prefect van Saône et Loire waarnam en de stad Macon heldhaftig tegen de Oostenrijkers verdedigde.

Guillaume Charles Faipoult, prefect van het Schelvedepartement, samen met Graham lid van de "Conseil Général de la Préfecture", naar een gravure van de Parijzenaar R. De Launay met onder de cartouche de kenspreuk: "Te Miseras minimum est deffendre Virtus - Secourir le Malheur est la moindre Vertu": Het Ongeluk bestaan is de minste der Deugden. (Universiteitsbibliotheek Gent).

Wat van toen af geschiedde weet men niet met zekerheid. Sommigen beweren dat hij naar België vluchtte, in 1816 naar Frankrijk terugkeerde en er het jaar daarop in de grootste ellende te Parijs of te Auxerre stierf.

Al degenen die de geschiedenis hebben verhaald van die bewogen periode en de loopbaan van Faipoult bespreken zijn het eens om te verklaren dat hij zich in onze streken als een rechtschapen man gedroeg, een wijze beheerder, die alles wat nuttig zijn kon, met tact en maat heeft verricht.

De taak die hem alhier werd toevertrouwd was delicaat en moeilijk: de Franse overheden hadden zich hatelijk gemaakt en door haar vervolgingen, roof, opeisingen en verbanningen gans de bevolking vijandig gestemd.

Faipoult kwam en deed het tij keren: verdraagzaamheid in de godsdienstige aangelegenheden, beijveraar van al wat nuttig aan de bevolking zijn kon, aanmoediger van handel, nijverheid en grote werken, beschermer van kunst en wetenschap, heeft hij alles gedaan wat mogelijk was om de eerste bezettingsjaren door de bevolking te doen vergeten.

Onder zijn bestuur verdween de haat, en dat alleen reeds was een prachtig resultaat.

Gedurende negen jaren had onze bevolking met minder heftigheid gevoeld dat zij onder vreemde bezetting leefde.

Pierre KLUYSKENS
24.10.48

AANKONDIGING

De tweejaarlijkse "Geschiedkundige Boekenbeurs voor Vlaanderen" die georganiseerd wordt door de "Koninklijke Bond van Oost-Vlaamse Volkskundigen" gaat voor de 10e maal door op Zaterdag 1 april (ècht) van 11 tot 18 uur en op zondag 2 april van 10 tot 17 uur.

De onderwerpen zijn: Archeologie - Familiekunde - Geschiedenis - Heemkunde - Volkskunde.

Deze Boekenbeurs wordt, zoals de vorige keren, gehouden in de Sint-Pietersabdij.

Onnodig te zeggen dat ook de "Heemkundige en Historische Kring Gent" er een stand zal hebben en er alle geïnteresseerden graag zal verwelkomen.